

Dordrecht Ondergronds 33

Plangebied Vest 90-92

Gemeente Dordrecht

Waarneming van de stadsmuur
en de Nonnentoren

M.C. Dorst



2012

Gemeente Dordrecht
Stadsontwikkeling/Ruimtelijke Realisatie/Archeologie



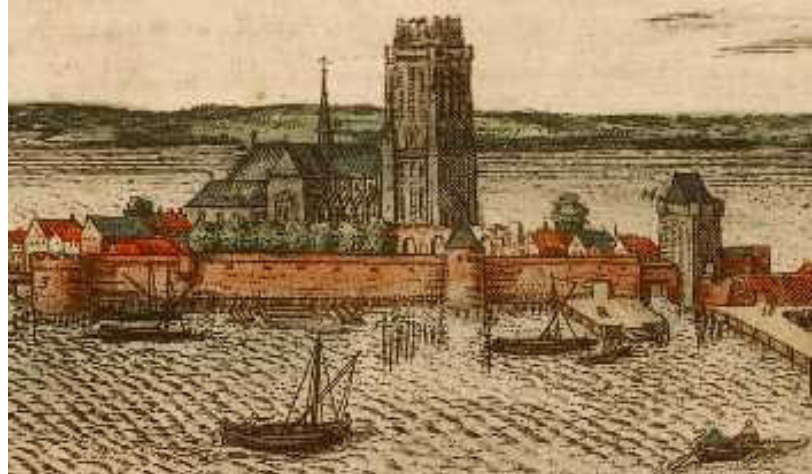
Colofon

ISSN: 1876-2379
Tekst: M.C. Dorst
Afbeeldingen: Gemeente Dordrecht, tenzij anders vermeld.
Redactie: J.H. Hoevenberg
Vormgeving: D.B.S. Paalman
Uitgave: Gemeente Dordrecht, juni 2012

Gemeente Dordrecht
Sector Stadsontwikkeling / Afdeling Ruimtelijke Realisatie / Archeologie
P: Postbus 8, 3300 AA Dordrecht
T: (078) 770 4905
E: monarch@dordrecht.nl
W: www.dordrecht.nl/archeologie.nl

© Gemeente Dordrecht, 2012

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch databestand of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave dient men zich tot de uitgever te wenden.



Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Administratieve gegevens	6
1.3 Plan- en onderzoeksgebied en geplande werkzaamheden	7
2. Doel	9
3. Veldonderzoek	11
3.1 Methoden en technieken	11
4. Resultaten en conclusie	13
Literatuur	16

Korte Nieuwstraat

Nonnentoren



Ste

1. Inleiding

1.1 Algemeen

In het kader van het ondergrondse afvalcontainerproject is aan de Vest 90 op 23 mei 2012 een archeologische waarneming gedaan. Dit document betreft een korte rapportage van de waarneming. Dit type veldwerk is niet gedefinieerd in de KNA 3.2 en het betreft het documenteren van ad-hoc gemelde archeologische waarden. Het gaat onder ander om locaties die, door een te klein oppervlak of een zeer lage archeologische verwachting, niet onderzoeksplchtig waren, maar waar tijdens de werkzaamheden toch vermeldenswaardige archeologische sporen werden aangetroffen. Het betreft geen KNA-conforme uitwerking van archeologische gegevens, het is slechts een melding van de aanwezigheid van archeologische waarden. Het doel van de rapportage van een archeologische waarneming is het verschaffen van (basis) informatie voor archeologische adviezen, bureauonderzoeken en bij toekomstige, in de nabijheid gelegen, veldonderzoeken.

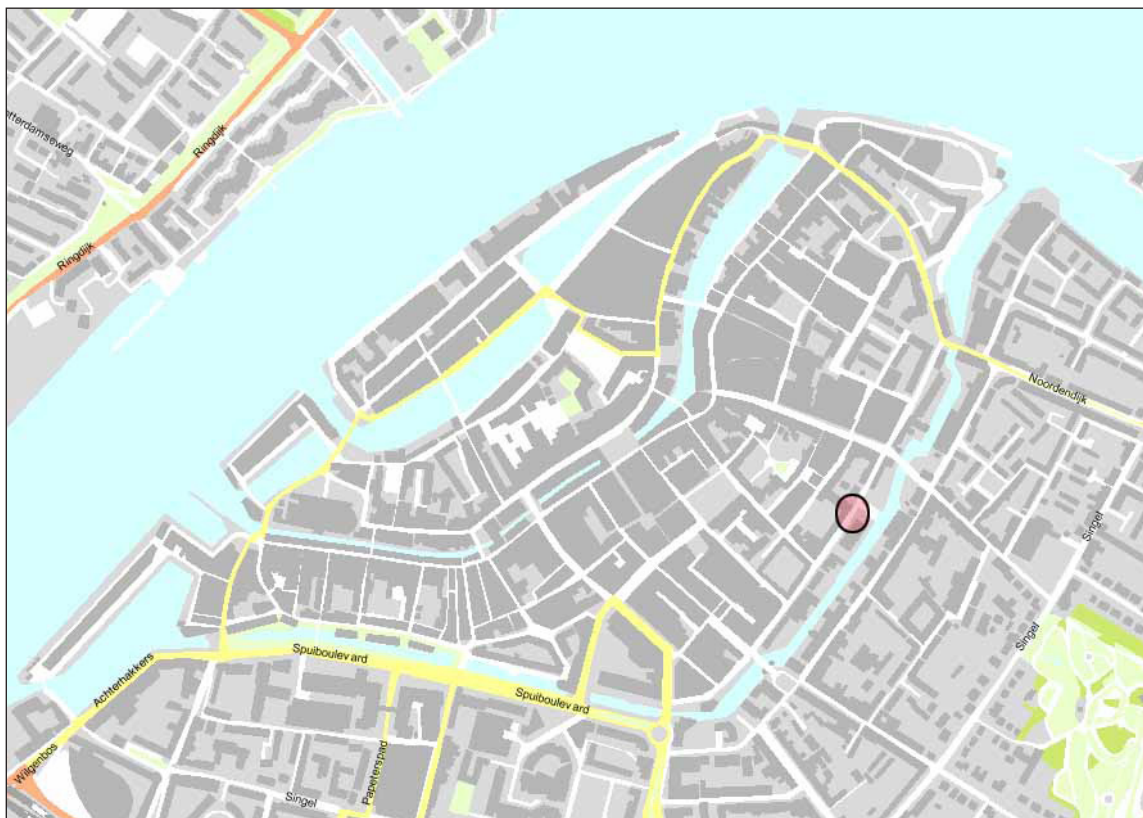
Met dank voor de goede samenwerking met dhr R. de Geus van Stadsbeheer Dordrecht, afdeling GRAMS en dhr. R. Scheurwater van Jos van der Graaf BV.

1.2 Administratieve gegevens

Type Onderzoek	Archeologische waarneming
Gemeentelijke projectcode	1209
ARCHIS Onderzoeksmelding	nvt
ARCHIS Vondstmelding	nvt
Archeologische periode	Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd
Datum Veldonderzoek	23 mei 2012
Plaats / Wijk	Dordrecht/Binnenstad
Toponiem / Straat	Stoep Vest 90
Gemeente	Dordrecht
Provincie	Zuid-Holland
Kaartblad	38C
RD-(centrum)coördinaat	105.716 / 425.297 (Nonnentoren)
Kadastrale gegevens	Perceelnr. 4120
Opdrachtgever	nvt
Uitvoerder(s)	Gemeente Dordrecht, Sector Stadsontwikkeling / Afdeling Ruimtelijke Realisatie/Archeologie: Dhr. M.C. Dorst Jos de Graaf BV: Dhr. R. Scheurwater
Autorisatie rapport	mevr. J. Hoevenberg (senior archeoloog)
Bevoegde overheid	Gemeente Dordrecht
Digitale archivering	Archief Ruimtelijke Realisatie/Archeologie (www.dordrecht.nl/archeologie)/e-depot Nederlandse Archeologie (http://www.dans.knaw.nl)
Analoge deponering	Archief Ruimtelijke Realisatie en het Stadsdepot/ Erfgoedcentrum DiEP

1.3 Plan- en onderzoeksgebied en geplande werkzaamheden

Het onderzoeksgebied bevindt zich in de historische binnenstad van Dordrecht en betreft de stoep voor de school aan de Vest 90-92 en de hiernaast gelegen parkeerplaats (afb. 1). Ter hoogte van de inrit vanaf de Vest naar de parkeerplaats ten noorden van de school Vest zou, tot een diepte van 2 m – mv, een ondergrondse afvalcontainer worden ingegraven. Om te voorkomen dat deze op de locatie van de hier aanwezig stadsmuur zou worden gezet, is door de Stadsbeheer/afdeling GRAMS van de gemeente Dordrecht besloten dit uit te sluiten door het laten uitvoeren van een grondradaronderzoek.



Afb. 1. De locatie van het plangebied aan de Vest 90-92 (rood).

2. Doel

Het doel van het onderzoek was het vaststellen van de locatie van de stadsmuur ter hoogte van de geplande ondergrondse container.



3. Veldonderzoek

3.1 Methoden en technieken

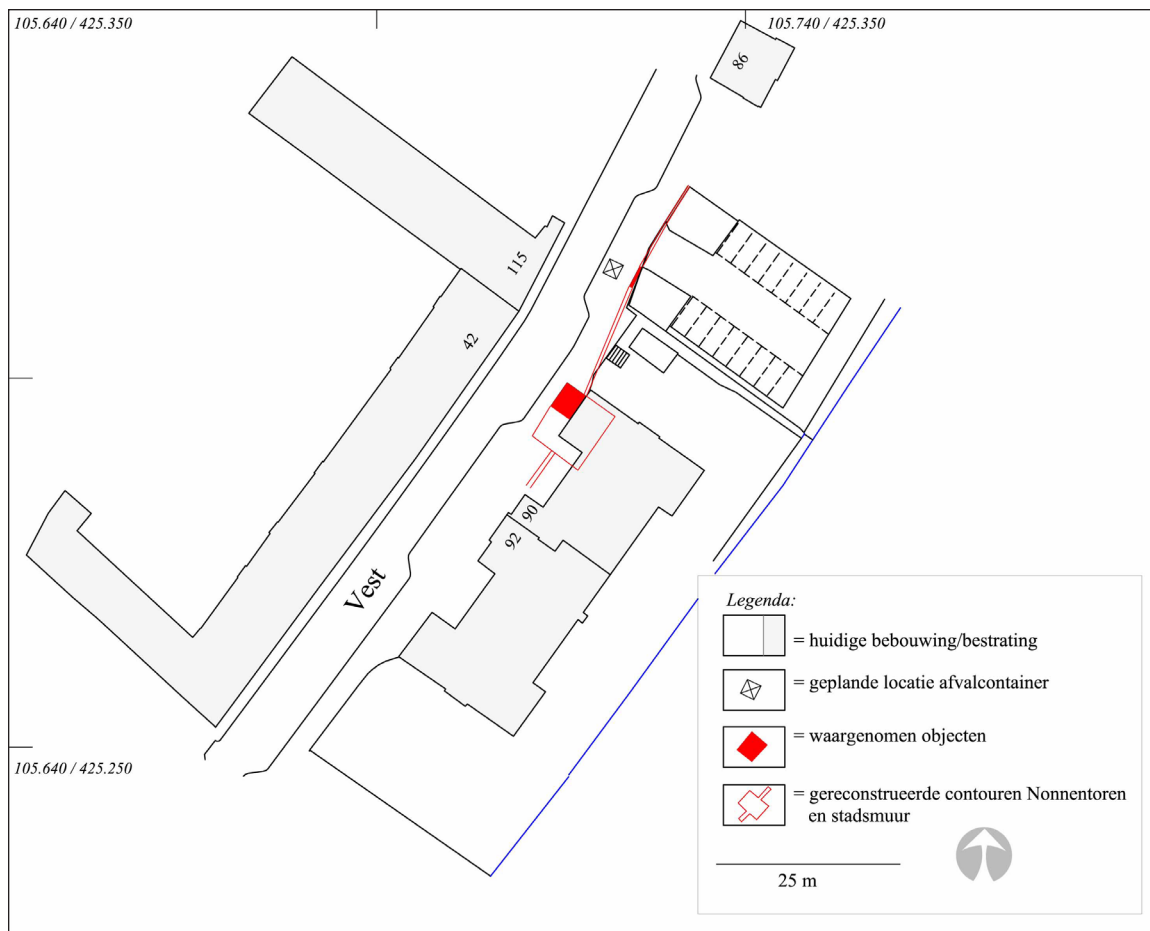
Het vaststellen van de locatie van de stadsmuur is gedaan met een grondradar en is uitgevoerd door dhr. R. Scheurwater van Jos de Graaf BV uit Dordrecht.

De grondradargegevens zijn niet uitgewerkt in kaartmateriaal. In het veld zijn de locaties van ondergrondse objecten vastgelegd door deze in te meten aan de hand van de bestaande bebouwing. Het veldwerk heeft plaatsgevonden op 23 mei 2012.



4. Resultaten en conclusie

Tijdens het onderzoek is de locatie van een deel van de stadsmuur en de ten zuiden hiervan gelegen Nonnentoren vastgesteld (afb. 2).

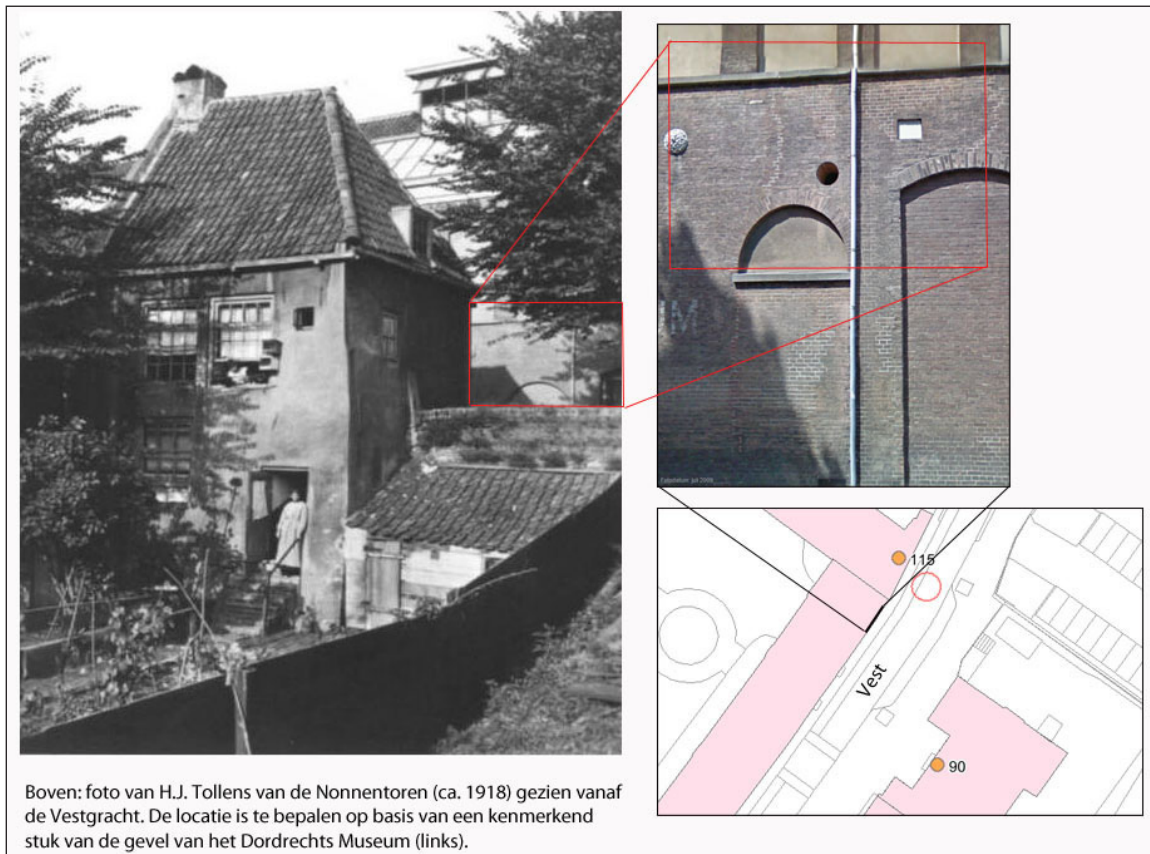


Afb. 2. De locaties van de door grondradar aangetroffen objecten; de Nonnentoren en een deel van de stadsmuur (rood opgevuld). De verdere contouren zijn door rode lijnen aangegeven.

De resten van de stadsmuur zijn aanwezig ter hoogte van huidige gevellijn van de bebouwing aan de Vest. Tijdens het onderzoek is ook de aanname getoetst dat de resten van de middeleeuwse Nonnentoren hier onder de stoep aanwezig zijn.

Direct voor de gevel van de school Vest is op een diepte van circa 1 - 1,2 m - mv de aanwezigheid van zwaar muurwerk en veel puin vastgesteld.

Op basis van een foto uit de periode 1900-1919 kan geconcludeerd worden dat dit de funderingen van een in 1918-1919 gesloopte verdedigingstoren betreft. Het gaat om de Nonnentoren (afb. 3).

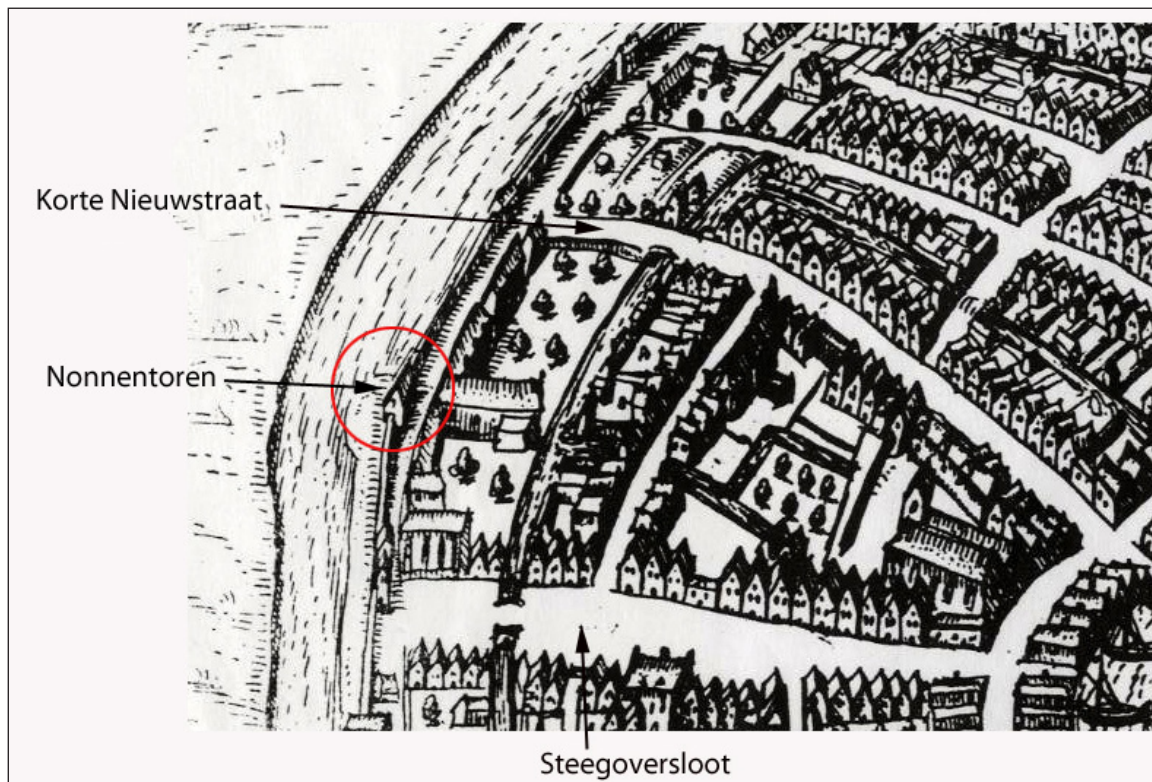


Afb. 3. De locatie van de Nonnentoren gebaseerd op een foto uit 1918. Op de foto is te zien dat de toren deels in de stadsgracht stond en deel aan de binnenzijde van de stadsmuur. De muur die te zien is aan de rechterzijde van de toren is vermoedelijk de 17e -eeuwse fase van de stadsmuur (foto: Erfgoedcentrum DIEP, inventarisnr. 556_1171).

De Nonnentoren, die ook wel Kuiperstoren werd genoemd, dateert uit de middeleeuwen vóór 1504.¹ De toren dankt zijn naam aan het Sint Agnietenklooster dat ter plaatse van het Dordrechts Museum stond (afb.4). De naam Kuiperstoren is ontleend aan de tonnenmakers die dit deel van de stadsmuur dienden te bewaken. Het was een vierkante toren van drie verdiepingen en is voorafgaande aan de bouw van de school Vest in 1918-1919 gesloopt.²

1 De oudste vermelding dateert uit 1504.

2 Hendriks, J. en J. Koonings, 2001.



Afb. 4. De locatie van het aangetroffen deel van de stadsmuur en de Nonnentoren op een uitsnede van een kaart van Guicciardini van vóór 1613 (in rood). Tegenover de Nonnentoren is het Sint Agnietenklooster weergegeven. Het noorden is onder.

Bevoegde overheid

De bevoegde overheid voor deze waarneming is de gemeente Dordrecht. Voor vragen over de in dit rapport verwoorde resultaten dient contact opgenomen te worden met dhr. M.C. Dorst, senior archeoloog Bureau Monumentenzorg en Archeologie (tel. 078-770 4904).

Literatuur

Hendriks, J. en J. Koonings, 2001: *Van der stede muere. Beschrijving van de stadsmuur van Dordrecht*. Vereniging Oud-Dordrecht, Dordrecht.